

Smärtanalys varför är det viktigt?

Christina Monsen

Förvaltningsövergripande vårdutvecklare

Leg. sjuksköterska, operationssjuksköterska, Dr Med Vet

Primärvårdens utbildningsenhet

Avdelning strategi och hälsa

Nära vård och hälsa

Smärta

*”Smärta är en obehaglig sensorisk och emotionell upplevelse som vi förknippar med vävnadsskada eller beskriver som sådan skada”

Patienten äger sin egen smärtupplevelse

Förekomst av sårsmärta

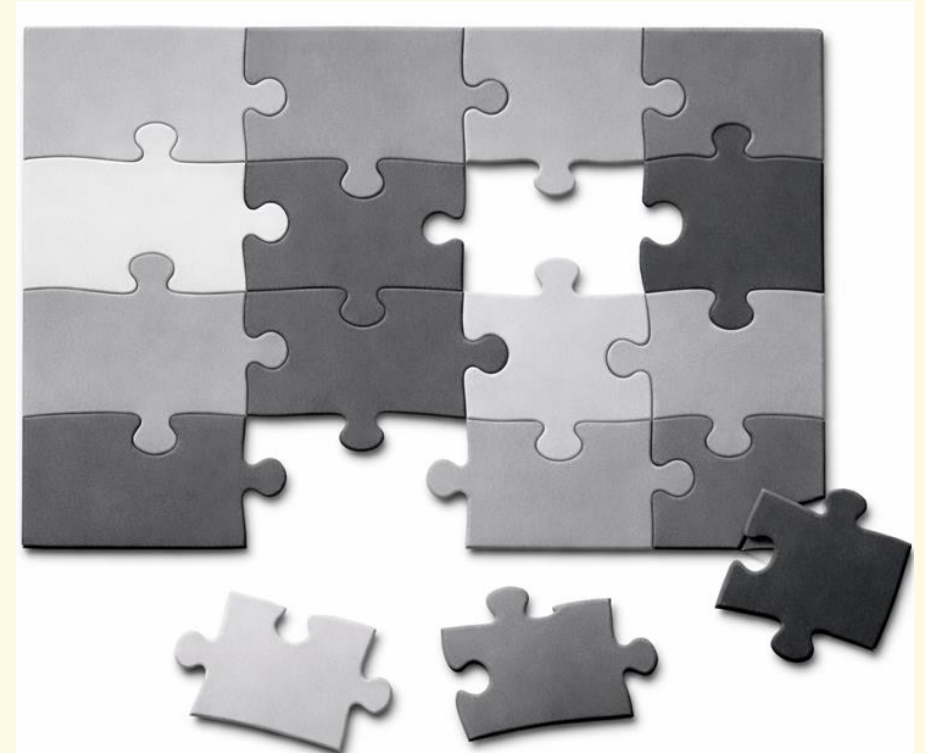
- 91% med bensår har ont av och till under sårbehandling
- Kronisk smärta (mer än sju veckor)
 - 1/5 kirurgi
 - 1/5 patienter med trauma

Smärtsamma sår läker sämre

- Stresshormoner påverkar kapillärerna i sårområdet så de dra ihop sig → syre och näringstillförsel i sårområdet minskar
- Mindre syretransport till sårets kapillärer ökar risken för sårinfektioner

Basbedömning

- Anamnes
- Status
- Såranamnes
- **Smärtanalys – smärtskattning**
- Kärldataus
- TIME – sårbedömning
- Blodsockerkontroll – patienter med diabetes

Smärtanalys - smärtskattning

- Smärtskattning

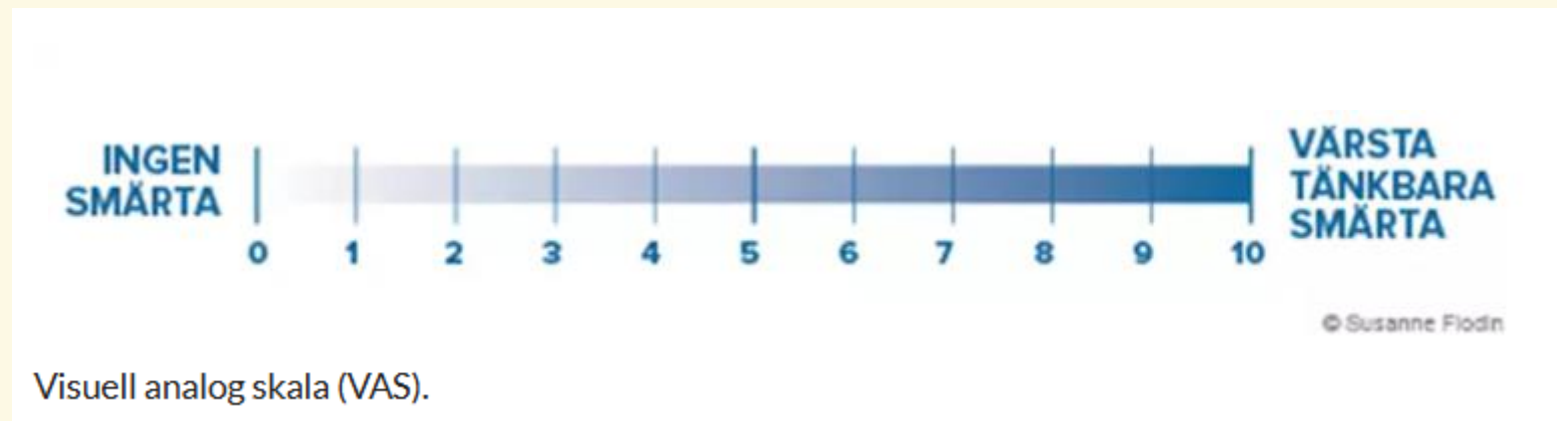
Smärtskattningsinstrument

Visuell analog skala - VAS

självskattningen görs på en 10 cm lång linje.

Patienten anger sin smärtintensitet antingen med ett kryss utmed en 10 cm lång linje eller genom att flytta en rörlig markör mellan ändpunkterna "ingen smärta" och "värsta tänkbara smärta".

Angiven smärta avläses sedan med hjälp en linjal alternativt på VAS-stickans baksida som visar en graderad skala.

Smärtskattningsinstrument

Numerisk skala (NRS) innebär att patienten skattar sin smärtintensitet mellan 0=ingen smärta till 10=värsta tänkbara smärta

Patienten kan ange siffran muntligt, markera siffran på en linjal eller sätta ett kryss i ett formulär. Eftersom NRS inte kräver ett verktyg är den användbar i all form av överrapportering.

NRS, numerisk skala

Värsta tänkbara
smärta

Svår till outhärdlig	10
	9
	8
	7
Måttlig till medelsvår	6
	5
	4
Lätt	3
	2
	1

Ingen smärta = 0

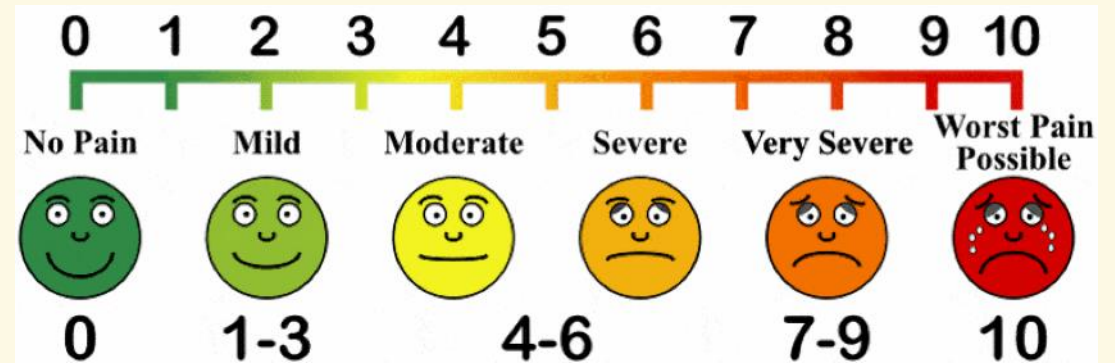
Copyright
Smärtenheten, Malmö
Tel 040/333703
2014-09-03

Smärtbehandling vid kognitiv svikt

- Personer med kognitiv sjukdom utvecklar ofta en försämrad förmåga att själv kunna beskriva sin upplevda smärta vilket gör att vårdpersonal behöver uppmärksamma andra tecken. (Kress et al., 2014).
- Studier visar att gruppen, personer med kognitiv sjukdom, erhåller minst smärtbehandling då de ofta har försämrad språklig förmåga och svårigheter att själva rapportera sin smärta. (Achterberg et al., 2020; Husebo et al., 2016; Flo et al., 2014)

Smärtskattningsinstrument – kognitiv svikt

- VAS
- Face Scale
- Abbey Pain Scale
- SkaTTa

Abbey Pain Scale

Observera personen och gör en bedömning med hjälp av frågorna.

Namn:					Personnummer:								
Datum:													
Klockslag:													
Ljuduttryck till exempel gnyr, jämrar sig, gråter					Inte alls=0								
					Lite=1								
					Måttligt=2								
					Mycket=3								

Typ av smärta: Långvarig ☐ Akut ☐

Ingen=0 – 2 Mild=3 – 7 Måttlig=8 – 13 Svår=14+

Framtagen av universitetslektor Christina Karlsson, Örebro universitet
Originalskala: Abbey J, Piller N, De Bellis et al (2004) The Abbey pain scale: a 1-minute numerical indicator for people with end-stage dementia. Int J Palliat Nurs 10(1): 6–13

Förändring i det vanliga beteendemonstret, tillbakadragen					Mycket=3								
Fysiologisk förändring till exempel förändrad kroppstemperatur, puls/BT, svettningar, rodnad, blekhet					Inte alls=0								
					Lite=1								
					Måttligt=2								
					Mycket=3								
Kroppslig förändring till exempel hudskador, tryckskador, artrit, kontrakturer					Inte alls=0								
					Lite=1								
					Måttligt=2								
					Mycket=3								
Summa:													
Signatur:													

Typ av smärta: Långvarig ☐ Akut ☐

Ingen=0 – 2 Mild=3 – 7 Måttlig=8 – 13 Svår=14+

Framtagen av universitetslektor Christina Karlsson, Örebro universitet
Originalskala: Abbey J, Piller N, De Bellis et al (2004) The Abbey pain scale: a 1-minute numerical indicator for people with end-stage dementia. Int J Palliat Nurs 10(1): 6–13

SKaTTa

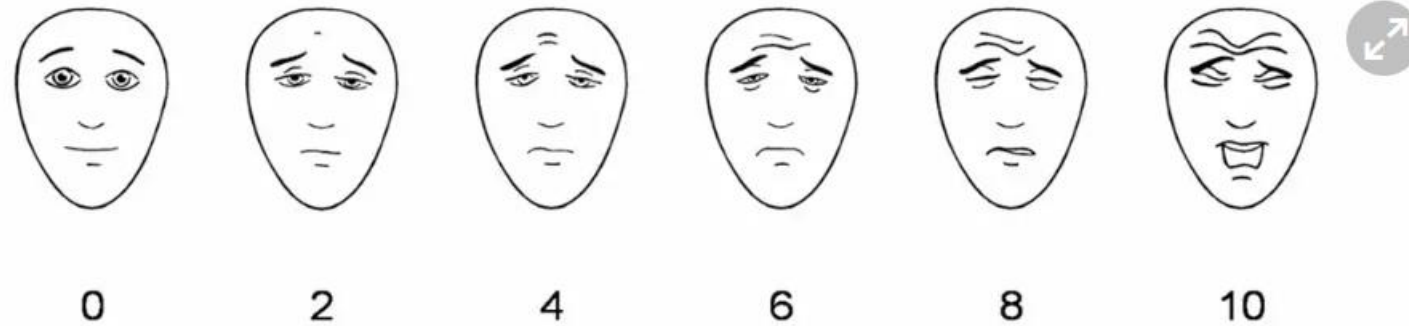
Smärtbedömning i fyra steg vid kognitiv sjukdom

- Självskattning (tänk på miljö, språk, läkemedel, kroppsuppfattning)
- Klinisk bedömning/Anamnes (bakomliggande orsaker, fysisk bedömning)
- Titta (används bedömningsinstrument)
- Teamarbete/analys (diskussion i teamet med dess samlade kompetens)

[skatta_.pdf](#)

Smärtskattningsinstrument – barn

- Faces Pain Scale revised (FPS-r)

Ansiktsskala "The faces Pain Scale". Siffrorna visas inte för barnet.

PAIN 2001; 93:173-183; Publicerat med tillstånd av IASP®

Hyperalgesi

- Uppkommer vid en akut vävnadsskada eller i samband med en pågående inflammation

* Nociceptorerna blir överkänsliga och avger en komplex mix av inflammatoriska mediatorer som utlöser smärta → kan leda till *hyperalgesi* som kan leda till *wind up fenomenet*.

**Wind up fenomenet* – extrem ömhet och överkänslighet

Ett mildt trauma kan utlösa en häftig smärtreaktion

Typ av smärta

- Neuropatisk smärta
- Sensorisk smärta
- Affektiv smärta
- Sociokulturell aspekt på smärta
- Kognitiv smärtdimension

Smärtanalys - smärtskattning

- Smärtskattning
- Kartlägga smärta
 - När, var, hur?
- Individuellt anpassad smärtbehandling

Smärtdagbok

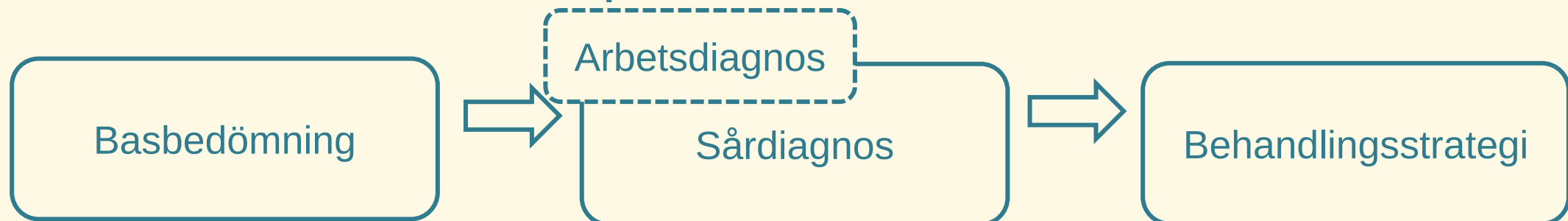
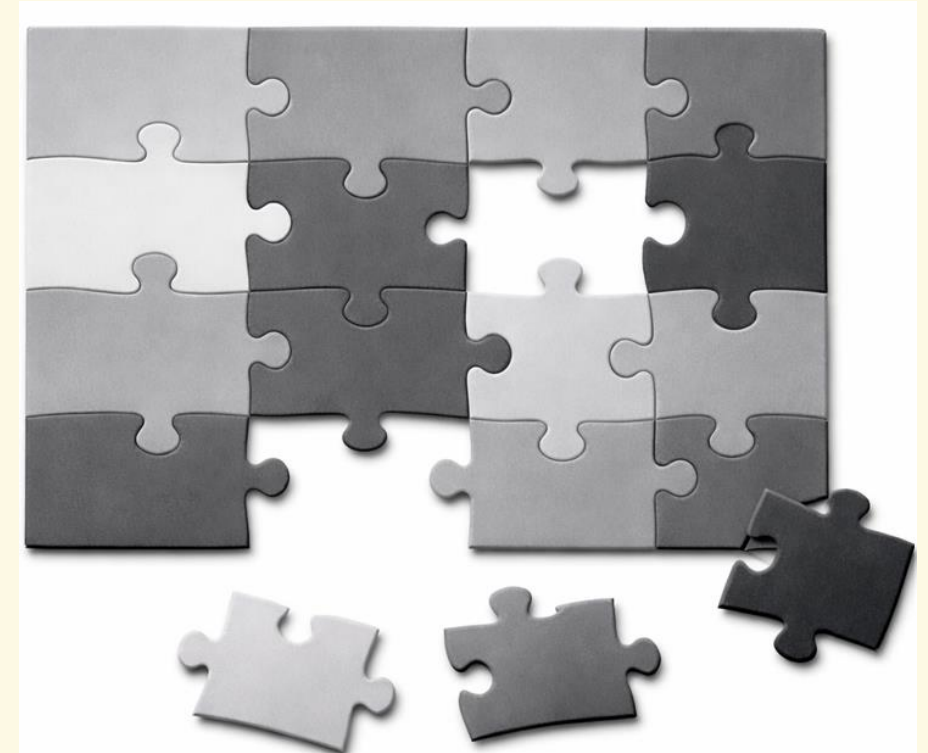
Syftet med smärtdagboken är att få en klarare bild av hur din smärta ter sig över dygnet och vilka åtgärder du behövt vidta för att uppnå lindring.

NRS = Numerisk skala 0–10 där 0 = ingen smärta 10 = värsta tänkbara smärt

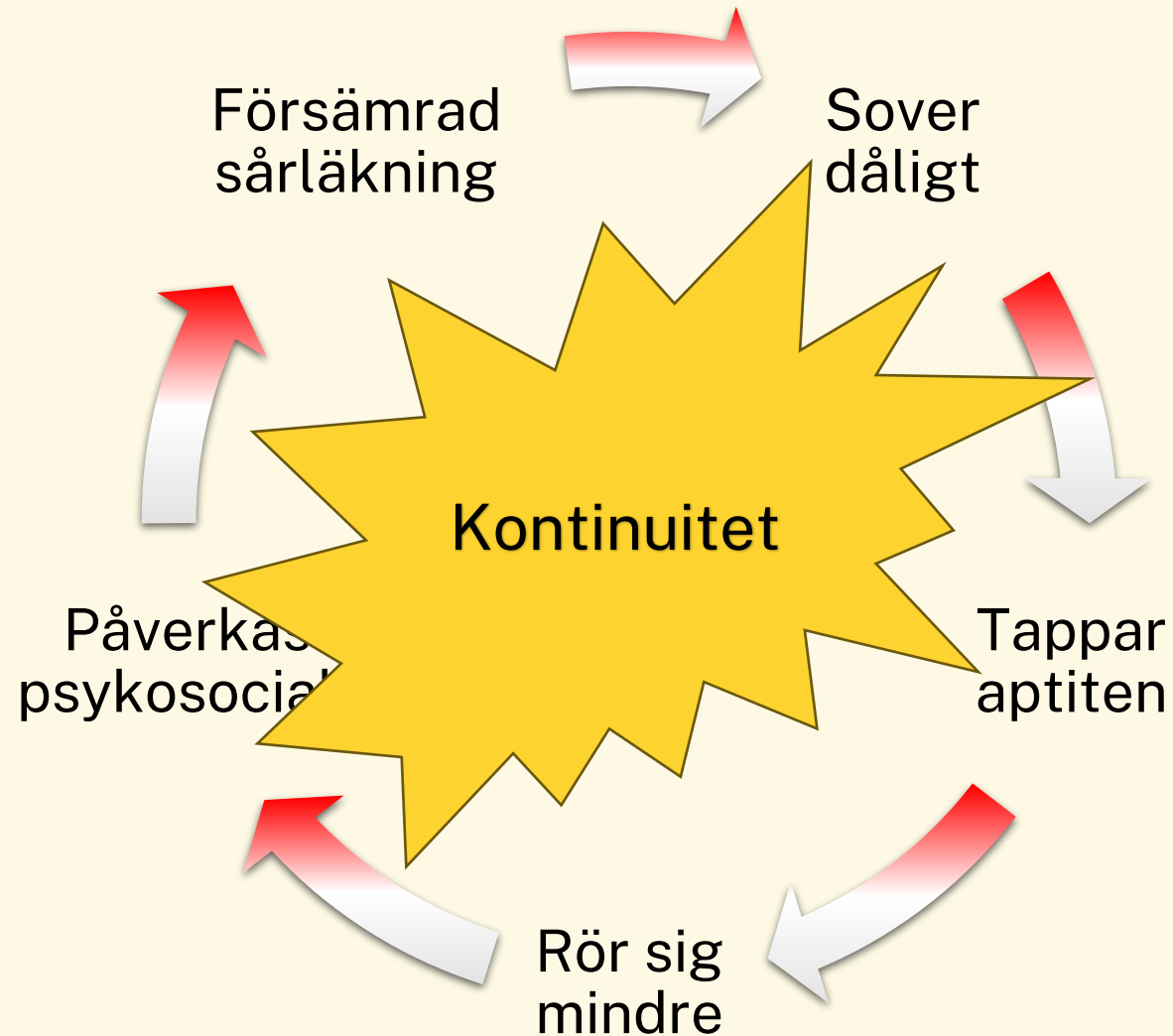
[illegible]

Basbedömning

- Anamnes
- Status
- Såranamnes
- **Smärtanalys – smärtskattning**
- Kärlstatus
- TIME – sårbedömning
- Blodsockerkontroll – patienter med diabetes

Allt hänger ihop → patient som har sårsmärta

Lokal smärtbehandling

- Xylocain, - gel, salva, spray
- Emla kräm (max effekt 60 minuter)
- Morfin gel – kvarliggande i sår (effekt 48 timmar)

Planera för momentet!

Följ upp!

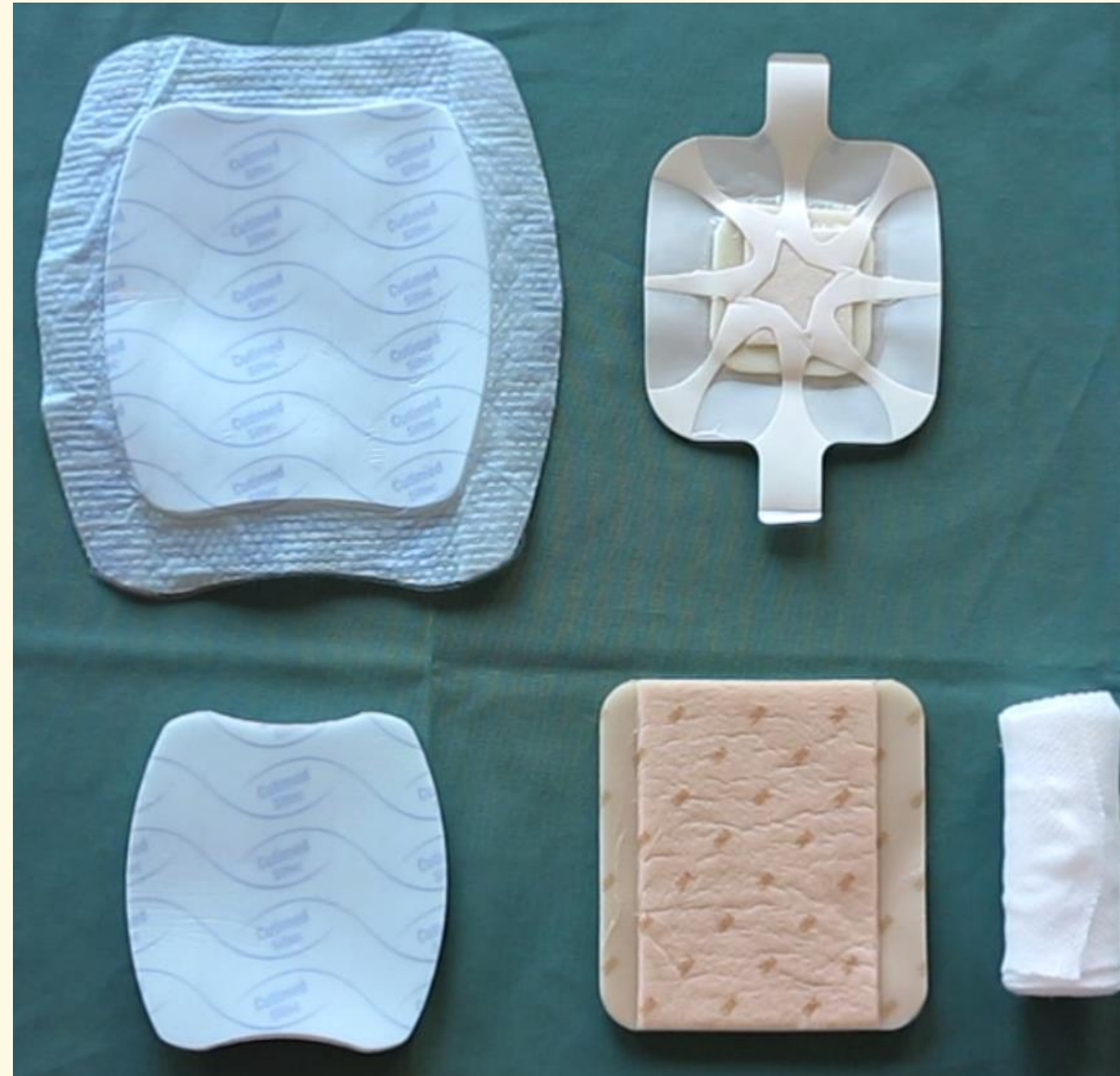
Lokal sårbehandling

Fuktighetsbevarande
sårbehandling

Förbandsval utifrån sårets behov

Omlägnings frekvens

Applicering av förband

Positionnering

Teamet

Kontinuitet är en
framgångsfaktor!

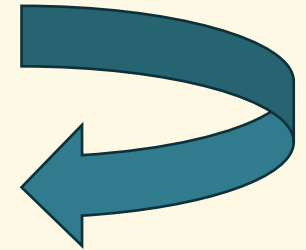

Patientmötet i samband med sårbehandling

Nocebo:

~~nu kommer det att göra lite ont~~

jag ska vara lite försiktig när jag tvättar av såret

- Hur uttrycker vi oss i samband med såromläggningen?
- Är vårdgivare stressad?
- Tid för omlägningsproceduren

Följ upp sårbehandlingen!

Smärtbehandling
Lokal sårbehandling – TIME
Kompressionsbehandling
Mobilisering
Nutrition

Överrapportering

Tack

Christina Monsen
RN, MSc, PhD

Kontakt

Christina.monsen@skane.se

Media

Sue Harden
Erik Hjortek
Christina Monsen
Colourbox
Stine Høxsbroe
Chat gpt

